

Kaasamistabel - EL ärikukru loomise määruse eelnõu

Nr	Partner	Märkus, ettepanek või kommentaar	Arvestamine/ Osaline arvestamine/ Mittearvestamine/ Teadmiseks võtmine
1.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL)	ITL toetab üldist eesmärki lihtsustada ettevõtete piiriülest digitaalset tegutsemist EL-is. Eesti ettevõtete vaates on EBW peamine potentsiaal just olukordades, kus praegused protsessid (nt esindusõiguse kontroll, registriväljavõtete ja tegevuslubade esitamine või ametlike teadete vahetamine) osutuvad piiriüleselt aeganõudvaks või ebaefektiivseks. Seetõttu on oluline, et EBW keskenduks üleeuroopalise usaldusraamistiku ja koostalitlusvõime loomisele, mitte liikmesriikide siseriiklike süsteemide dubleerimisele.	Arvestatud. Vt seletuskirjas seisukoha punkte 5.1. ja 5.2. Juhime tähelepanu, et EBW algatuse puhul on tegemist digivahendiga, mis võimaldab tõendeid esitada. Tõendi õigusjõud ja selle piiriülene tunnustamine ei ole algatuse piires.
		ITL toetab Komisjoni ettepanekut eemaldada juriidilise isiku digikukru sätted eIDAS2 raamistikust ning koondada need EBW alla ja luua seeläbi selgem regulatiivne piir füüsilise ja juriidilise isiku lahenduste vahel. See võimaldaks laiemalt eristada füüsilise isiku poolset juriidilise isiku esindamist, mis saaks jääda EUDIW skooopi ning pakkuda eraldiseisvat ja unikaalset funktsionaalsust EBW'le, kui sellised kasutusjuhud leitakse. Samas ei tohiks EBW rakendumine tähendada liikmesriikidele uute kallite infrastruktuuride kohustuslikku rajamist. Määrus peab võimaldama kasutada riigi olemasolevaid lahendusi, mille puhul vastavad funktsioonid on juba tagatud.	Arvestatud osaliselt. Oleme nõus, et eIDAS II-st võib kulduda viited juriidiliste isikute kukrutele. Vt seletuskirja seisukoha punkti 5.6. Samas on kaheldav, kas EBW on asenduseks hea

			lahendus (vt teisi seisukoha punkte, millega meil mured).
		Eestis on ettevõtteid puudutavad digilahendused küpsed ja usaldusväärsed: äriregister pakub ajakohastatud andmeid, notarite süsteem tagab juriidilise tõestusväärtusega tehingud ning X-tee võimaldab turvalist andmevahetust. Nende koosmõju täidab sisuliselt ärikukru rolli. Oluline on, et EBW ei tekitaks vajadust neid süsteeme ümber ehitada ega looks kohustust ehitada kõrvale riiklikku paralleelset „ärikukrut“. EBW väärtus peaks tekkima just sealt, kus lahendused täna piiriüleselt puuduvad.	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1.
		Piiriülese dokumendikasutuse seisukohast on EBW potentsiaal võrreldav tänase apostilliga – dokument peab olema teises jurisdiktsioonis kohe kasutatav ning usaldusväärne. Selle toimimiseks vajab määrus täpsust, kellel on volitus väljastada „ <i>verified credential</i> “ tüüpi tõendeid ning kuidas tagatakse ettevõtte elukaare (asutamine, ühinemised, likvideerimine) korrektne ja ühtne kajastus. Eesti notaritel ja registritel on siin tugev digipõhine võimekus, mis võiks anda väärtusliku panuse euroopaülese mudeli kujundamisel.	Mitte arvestatud. Kahjuks ei ole need küsimused antud digiomnibussi algatuse skoobis.
		Määruse ettepanek sisaldab ka avaliku sektori asutuste kohustust hakata EBW kaudu vastu võtma ettevõtete dokumente ja esitatud teavet. Eesti kontekstis tekib siinkohal küsimus, kas ja kuivõrd kattuvad EBW funktsioonid riikliku postkasti ning keskse teabeedastuse lahendusega, mille arendamine on riigis juba käimas. Oluline on vältida kahe paralleelse kanali loomist või olukorda, kus EBW kasutuselevõtt nõuab riigilt praegu loomisel oleva postkastilahenduse ümberehitamist.	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1 4.2
		ITL leiab, et EBW tuleks rakendada etapiviisiliselt ning alustada selgelt piiritletud ja kõrge väärtusega kasutusjuhtudest: esindusõiguse piiriülene tõendamine, registridokumentide esitamine teises riigis ning ametlike	Osaliselt arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.5.

		teadete ühtne edastamine üle piiri. Need lahendaksid reaalseid probleeme, ilma et liikmesriigid peaksid tegema mastaapseid siseriiklikke ümberkorraldusi.	Paraku ei ole kasutusjuhtudega seotud sisulised küsimused antud eelnõu skoobis.
		Kokkuvõttes toetab ITL EBW eesmärki tugevdada Euroopa ühisturu toimimist, kuid peab Eesti seisukohast oluliseks, et lahendused oleksid praktilised, standardipõhised, mitte-dubleerivad ning arvestaksid liikmesriikide olemasolevaid toimivaid süsteeme. EBW peaks andma Eesti ettevõtetele selget piiriülest väärtust ega tohi muutuda kohustuslikuks lisakihiks siseriiklikult.	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1, 5.2, 5.3.
2.	Riigikogu	Eelnõu artikli 16 (4) kohaselt on ärikukru teenuste kasutamine avaliku sektori asutustele (public sector bodies) kohustuslik, kui kasutatakse selle nelja funktsiooni: 1) identifitseerimine ja autentimine 2) allkirjastamine või tembeldamine 3) dokumentide esitamine 4) teadete saatmine või vastuvõtmine. Nimetatud toimingud peavad olema läbi viidud aruandluskohustuse täitmiseks või haldusmenetluse läbiviimise eesmärgil. Eelnõu ei näe ette erisust avaliku sektori asutustele, kelle suhtlus majandustegevuse subjektidega on marginaalne, piirdudes eelkõige riigihangete läbiviimise ja võimalike ärisubjektide märgukirjadele, selgitustaotlustele või teabenõuetele vastamisega. Määruse eelnõu näib eeldavat, et kõigi avaliku sektori keskne tegevus on seotud äriühingutega, mis ei vasta tõele. Seetõttu tuleks meie hinnangul välistada määruse kohaldamisalast asutused, kelle funktsioonide hulka ei kuulu majandustegevuse subjektidele lubade, tõendite jms andmine. Küll võiks nendele asutustele olla ärikukru kasutamine vabatahtlik.	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.5. 4.2
3.	Sotsiaalministeerium (Seisukohad on koostatud koostöös TEHIKUga)	Sotsiaalministeerium toetab määruse üldist eesmärki vähendada ettevõtjate halduskoormust, parandada piiriülest andmevahetust ning ühtlustada digitaalset suhtlust ettevõtjate ja avaliku sektori vahel. Positiivsena näeme lähenemist, mis tugineb olemasolevatele Euroopa	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.2.

	<p>Liidu digitaristutele ja standarditele ning aitab vältida dubleerivate või paralleelsete lahenduste tekkimist.</p>	
	<p>Peame oluliseks, et määruse rakenduslikud nõuded oleksid selgelt määratletud ja liikmesriikide jaoks ühtmoodi tõlgendatavad. See on vajalik, et tagada ühtne ja koordineeritud rakendamine, vältida erinevaid riigipõhiseid tõlgendusi ning võimaldada olemasolevate riiklike digilahenduste sujuvat integreerimist.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Rakenduslikud nõuded määratletakse eelnõu kohaselt rakendusaktides peale määruse vastu võtmist.</p>
	<p>Sotsiaalministeerium näeb Business Wallet rakendamisel eelistatud lahendusena tsentraalset riiklikku integratsioonimudelit, mis võimaldab koondada Walletiga seotud tehnilised ja turbelised funktsioonid ühtsesse teenusesse. Selline lähenemine vähendab vajadust üksikute teenuste eraldiseisvaks arendamiseks, aitab vältida dubleerimist ja tehnilist killustatust, toetab kulutõhusust ning tagab ühtse ja hallatava rakendamise kogu avalikus sektoris.</p> <p>Määruse rakendamine eeldab mitmete olemasolevate riiklike ja valdkondlike digiteenuste edasiarendamist, eeskätt juriidiliste isikute piiriülese autentimise, esindusõiguse ja volituste digitaalse kontrolli ning masinloetavate tõendite vastuvõtmise osas. Tervise- ja sotsiaalkaitsevaldkonnas puudutab see eelkõige ettevõtjate ja teenuseosutajate suhtlust avaliku sektoriga ning vastavate e-teenuste ligipääsu- ja menetlusprotsesse.</p> <p>Samuti soovime tähelepanu pöörata vajadusele hinnata rakendamisega seotud kulusid ja ressursivajadust, sealhulgas arendus-, haldus- ja hoolduskulusid, et liikmesriikidel oleks realistlik võimekus muudatused ellu viia ning tagada lahenduse pikaajaline jätkusuutlikkus. Peame oluliseks, et üleminek uuele lahendusele toimuks etapiviisiliselt ning arvestaks eri liikmesriikide halduslikku ja tehnilist valmisolekut. Paindlik üleminekumudel aitaks tagada olemasolevate teenuste järjepideva toimimise ning vähendada rakendamisega seotud riske.</p>	<p>Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.5. 4.4.</p>

4.	Eesti Pangaliit	<p>Eesti Pangaliit tervitab Euroopa Komisjoni 2025 novembri ettepanekut EL Ärikukru (EBW) osas ning eIDAS 2.0 raamistiku kriitilist edasiarendust. Kuna Eesti on digitaalse identiteedi vallas ülemaailmne pioneer, näevad siinsed finantsasutused EBW-d mitte ainult vastavusnõudena, vaid ka strateegilise võimalusena kõrvaldada ELis viimased "paberpiirid". Praegune piiriülene "Tunne Oma Ettevõtet" kontroll on äripanganduses üks olulisemaid pudelikaelu. Välismaise ettevõtte tegeliku kasusaaja (UBO) või juhatuse volituste kontrollimine hõlmab praegu dokumentide käsitsi kogumist, notariaalset tõlkimist ja nädalaid kestvaid kontrolle. Me toetame EBW-d kui vahendit, mis võimaldab Eesti pankadel teenindada Euroopaüleseid kliente sama kogemusega, mis on praegu kättesaadav kodumaistele klientidele.</p> <p>Edukas rakendamine nõuab silda Eesti olemasoleva digitaalse infrastruktuuri ja uute üleeuroopaliste standardite vahel.</p> <p>Tagatud peab olema koostalitlusvõime olemasoleva infrastruktuuriga Eesti digitaalne ökosüsteem tugineb suures osas X-teel ja kohalikel digitaalse identiteedi vahenditel (ID-kaart, Smart-ID). EBW ei tohi asendada neid süsteeme, vaid peab olema tagasiühilduv X-Tee ökosüsteemiga. Pooldame "sillalahendust," kus olemasolevaid Eesti identiteedivahendeid saab kasutada Euroopa Ärikukru väljastamise turvalise alusena.</p> <p>Selgus vastutuses ja usaldusväarsuse tasemes. Pangad on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise (AML/CFT) regulatsioonide alusel "kohustatud isikud". Selleks, et pangad saaksid rahakotile tugineda kõrge riskiga tehingute puhul, peavad EBW-s olevad mandaadid ja tunnistused saavutama usaldusväarsuse taseme (Level of Assurance) "Kõrge." Peab olema selge õigusraamistik, mis sätestab, et kui pank tugineb "kvalifitseeritud" tunnistusele (nt kontrollitud äriregistri väljavõte), mis osutub hiljem petturlikuks, lasub vastutus tunnistuse väljastajal (riigil/registril), mitte sellele tugineval pangal.</p>	<p>Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5.</p> <p>Mitte arvestatud.</p> <p>Toodud küsimus ei ole antud eelnõu skoobis.</p>
----	-----------------	---	---

		<p>Autentimine ettevõtte või eraisikuna. Lähtume klientide teenindamisel sellest, et igal ettevõttel on alati esindaja. Vajame rohkem selgust olukorra kohta, kui EBW'd kasutatakse ettevõtte autentimiseks. Kas võime eeldada, et alati on igal ettevõttel vähemalt üks esindaja? On tervitatav, et ettevõtetele väljastatakse unikaalsed ja püsivad identifikaatorid. Samas jääb endiselt lahendamata küsimus, kuidas tagada ettevõtete esindajate unikaalne ja muutumatu identifitseerimine.</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Vt 5.4. Muus osas teadmiseks võetud. Selgust ootavad kõik.</p>
		<p>Killustatus. Kutsume Komisjoni üles vältima "rahakoti silosid." Olukorras, kus iga liikmesriik arendab välja erineva liidese, kasvab piiriüleste ettevõtete teenindamise halduskoormus. Oleme avatud edasiseks dialoogiks EBW teadlikkuse tõstmise osas Eesti finantssektoris ning valmis panustama EBW edukaks rakendamiseks Eestis.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>
5.	Riigi Infosüsteemi Amet	<p>Määruse rakendamine toob kaasa täiendavaid olulisi kulusid, kuna liidestumine EBW teenustega eeldab e-teenuste poolelt uute liideste loomist. Eelkõige eelnõu artikli 15 vaates, mille kohaselt avaliku sektori asutustel on kohustus 12-kuu möödumisel määruse jõustumisest määruses nimetatud teenustele juurdepääsu võimaldada.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paralleelselt EBW-ga toimub EUDIW lahenduse kasutuselevõtt liikmesriikides. Eelnõust ei nähtu, kas ja kuidas EUDIW ning EBW omavahel suhestuvad. Kui tegemist on eraldiseisva planeeritava lahendusega, siis mõjutab see otseselt EUDIW rakendamise tähtaega, kuna vajalik ekspertiis, kes teemaga tegeleb, valdavalt kattub (ja seda mitte ainult Eestis, vaid ka teistes liikmesriikides). Isegi siis, kui muudetakse eIDAS määrust ja kaotatakse sealt viited juriidilise isiku EUDI kukrule, tuleb EUDIW lahendus ikkagi kasutusele võtta. Eeltoodust tulenevalt, tuleks hinnata, kuidas EBW määrusega taotletavaid eesmärke 	<p>Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1. Toodud detailsed mõtted on üldistatult kaetud punkti 5.1 all ja 4.2</p>

		<p>oleks võimalik saavutada juba planeeritava EUDIW tehnilise lahenduse raames.</p> <ul style="list-style-type: none"> • EL ülest unikaalset identifikaatorit juriidilistele isikutele on tegelikult vaja kiiremini, kui antud määrus rakendub. • Määruse kohaselt eeldatakse ainult ex post järelevalvet. Samas ei ole meie hinnangul ex post järelevalvega kõik järelevalveasutusele pandavad ülesanded saavutatavad (vt artikkel 13). • Lisandub hulk riiklikku infrastruktuuri, mida tuleb üleval pidada, kuid samas funktsionaalsus kattub nii EUDIW (tõendite hoiustamine, esitamine) kui ka SDG-ga (ühest liikmesriigist tõendi hankimine, et seda teises liikmesriigis esitada). • Äriregistrite vaheline liidestatus on loodud (https://e-justice.europa.eu/topics/registers-business-insolvency-land/business-registers-search-company-eu_en) ning selle edasiarendamine võimaldaks osa EBW abil liigutatavatest andmetest teha teises liikmesriigis kättesaadavaks, aga antud määruse kontekstis ei ole seda arvesse võetud (seda justkui ei eksisteeriks). Äriregistrite vahelise liidestuse edasiarendus võimaldaks andmeid liigutada algallikast, ent EBW puhul tehakse andmete liigutamiseks sisuliselt juurde lisakiht. • SDG/OOTS vaatest kaardistatakse ja liidestatakse omavahel usaldusväärseid andmeallikaid. Nii SDG/OOTS kui EUDIW käigus loodavate funktsionaalsuste ja lahenduste kaaskasutamine aitaks vältida dubleeriva lisakihi loomist. • OOTS hüvanguks töötav eDelivery access point (AS4) kasutamine EBW tööshoidmiseks ei ole hea mõte, seega selle kõrvale tuleks luua uus instants eDelivery access pointist. 	
6.	Andmekaitse Inspeksioon	Andmekaitse Inspeksioon toetab määruse üldisi eesmärgi: halduskoormuse vähendamine, usaldusväärse ja turvalise piiriülese digitaalse ärikeskkonna loomine ning ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste jaoks ühtse, usaldusväärse digitaalse identiteedi ja	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.2, 5.3.

		<p>andmevahetuse raamistiku loomine. Eelnõu pakub välja mitmeid lahendusi, mis on kooskõlas Eesti e-riigi põhimõtetega:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ärikukru kaudu tehtud toimingud on võrdsed paberkanalil või kohapeal tehtud toimingutega; • Turvaline autentimine, allkirjastamine, dokumentide esitamine ja teavituste saatmine; • Kasutajatel on kontroll selle üle, milliseid andmeid ja kellele avaldatakse; • Koostoime võimekus olemasolevate EL süsteemidega; • Turvalisus ja küberturbe nõuded: viited NIS2 direktiivile ja eIDAS raamistikule. Need lahendused aitavad vähendada dubleerimist, parandada andmete kvaliteeti ja läbipaistvust ning tugevdada usaldust digiteenuste vastu. 	
		<p>Andmekaitse Inspeksioon on kaardistanud ka mõned riskikohad, millele tähelepanu pöörata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Määruse ettepanek ei täpsusta piisavalt, milline on andmekaitseasutuste roll ärikukru teenusepakkuja ja kasutajate järelvalves, eriti seoses isikuandmete töötlemisega. Seetõttu teeme ettepaneku täpsustada, millal ja kuidas kaasatakse andmekaitseasutusi. • Kõigi tehingute logimine, sh mittetäielike tehingute põhjused, võib kaasa tuua liigse andmete kogumise ja säilitamise, mis on vastuolus minimaalsuse põhimõttega. Teeme ettepaneku täpsustada, kui kaua logisid säilitatakse, kes ja millistel tingimustel neile ligi pääseb ning kuidas tagatakse logide turvalisus ja andmekaitse. • Leiame, et määruses tuleks täpsustada, kuidas tagatakse andmete eksportimisel ja teisaldamisel andmete turvalisus ja isikuandmete kaitse. • Eestis on juba olemas arenenud digitaalsed identiteedid (ID-kaart, Mobiil-ID, Smart-ID) ja ettevõtjate portaalid. Uue ärikukru 	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Eelnõu ei käsitle otseselt isikuandmete töötlemist, ega loo selleks uusi norme. Kui eelnõus kirjeldatud tegevuste käigus peaks puutumust olema isikuandmetega, siis kohaldub andmekaitse üldmäärus (IKÜM). Sellele viitab ka algatus ise.</p>

		<p>rakendamisel on oluline tagada kooskõla olemasolevate lahendustega ning vältida dubleerimist. Seejuures tuleks tagada, et ärikukru liidestamine Eesti X-tee teenustega oleks tehniliselt ja õiguslikult võimalik ning ei tooks kaasa andmete dubleerimist ega turvariske.</p> <p>Kokkuvõtvalt toetame määruse ettepaneku eesmäärke, kuid rõhutame vajadust täpsustada andmekaitse järelevalve rolli, logide säilitamise ja ligipääsu reegleid, volituste haldust ning tagada, et Eesti olemasolevad digilahendused oleksid sujuvalt integreeritud. Soovitame kaasata andmekaitseasutused standardite ja juhiste väljatöötamisse ning tagada, et kõik andmetöötluse aspektid oleksid läbipaistvad ja minimaalsed.</p>	
7.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	<p>Kas toetate eelnõus toodud eesmäärke ja pakutud lahendusi? Palun tooge välja, milliseid toetate ja miks? Milliseid ettepanekuid Teie ei toeta ja miks?</p> <p>Ühtse raamistiku loomine, mis võimaldab ettevõtjatel ja avaliku sektori asutustel end digitaalselt tuvastada, autentida ja vahetada andmeid õigusliku kehtivusega, on arusaadav eesmärk. Kohalikud omavalitsused osalevad mitmetes tegevustes, kus osapooleks võib olla piiriülene ettevõtte (n. ehituslubade menetlemine ja väljastamine, hangete korraldamine, sündmuste korraldamine, vähesel määral ettevõtlustoetused), kus digitaalse identiteedi ja dokumentide turvaline vahetus on oluline. Omavalitsused on eelnõu kohaselt kohustatud 24 kuu jooksul pärast määruse jõustumist võimaldama ettevõtjatel kasutada EBW põhifunktsioone (identifitseerimine, autentimine, dokumentide esitamine ja teavituste vastuvõtt).</p> <p>Eesti Linnade ja Valdade Liit ei ole aga kogunud statistikat selle kohta, kui palju Eesti kohalikud omavalitsused puutuvad oma tegevuses kokku piiriüleste ettevõtetega, kellel Eestis puudub esindus ning kui palju ning milliste teenuste pakkumine on seetõttu olnud probleemiks. Pigem võib pakkuda, et teenused pole jäänud osutamata, kuid kui osapooleks on olnud piiriülene ettevõtte EL-st, siis on asjaajamine käinud juhul, kui ettevõtte koduriik ei paku ettevõtja esindajale tugevat elektroonilist identiteeti,</p>	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1, 5.5, 4.1, 4.4.

	<p>näiteks läbi Eesti advokaadibüroo või on ettevõtja esindaja end registreerinud e-residendiks.</p> <p>Suurim võimalik mure Eesti kohalikele omavalitsustele on seotud kuludega, mis tuleb teha EBW kasutuselevõtuks (EL Komisjon on hinnanud, et EBW kasutuselevõtt maksaks avaliku sektori asutusele 65 000 EUR, hiljem on aastatasu veidi madalam, vt https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/121737, lk 34).</p> <p>Lahendus, et iga avaliku sektori asutus (on ka ebaselge, kas näiteks linnavalitsus ning linnavalitsuse poolt asutatud linnavarahaldus OÜ (mõlemad võivad korraldada hankeid) on eraldi avaliku sektori asutused?) peab kasutusele võtma oma EBW, on lihtsalt liiga kallis ning on arusaamatu, kes katab kasutusele võtmisega seotud kulud. Mõistlik oleks EBW-sse ehitada pääsuõiguste haldus, mis võimaldaks ühte EBW-d mitmel kasutajal ühiselt kasutada ehk omavalitsuste jaoks tekitada kesket teenus (nt riiklik gateway), et vältida iga KOV-i märkimisväärset kulu. Seda kõike eeldusel, et EBW kasutuselevõtt EL digikukru kõrval on üldse vajalik ning sisulist väärtust loov, sest nagu EL Komisjon on dokumendis välja toonud, sobib n. füüsilisest isikust ettevõtja jaoks ka European Digital Identity Wallet (SWD(2025) 837 final, lk 6).</p> <p>EL Komisjon peaks veel kord kaaluma, kas EU Digital Identity Wallet saaks sisaldada ka funktsionaalsust, mis on vajalikud juriidilistele isikutele ja organisatsioonidele, kellel tõepoolest on spetsiifilised vajadused (milleks soovitakse luua EBW) nagu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • volituste ja rollipõhiste õiguste haldus (nt ettevõtte esindajad, prokuristid); • ettevõtte identiteedi ja äriregistri andmete sidumine; • kvalifitseeritud elektroonilised pitsatid ja äridokumendid; • turvaline kanal ametlike teadete ja aruandluse jaoks (QERDS). 	
	<p>Palun tooge välja muud teemad, mis on nimetatud akti puhul Teile murekohaks.</p> <p>Vajalik on ilmselt kohalikes omavalitsustes muuta menetlus- ja dokumentide käsitlemise reegleid ja protseduure, et EBW kaudu saabuval</p>	Teadmiseks võetud.

		<p>digitaalsed teavitused ja allkirjad oleksid õiguslikult samaväärsed paberdokumentidega. See on ilmselt 24 kuuga tehtav ning hea oleks siin riiklik juhendmaterjal. Küll on aga täna arusaamatu, kas näiteks juhul, kui hange korraldatakse riigihangete registris (RHR), tuleb EBW kaudu saabunud dokumentatsioon kanda (käsitsi) samuti RHR-i ning kuidas tagada sel juhul dokumentatsiooni terviklus?</p> <p>Ei saa ka aru, kas ja kuidas toimub võimalik liidestamine X-teega ja kohalikes omavalitsustes kasutusel olevate menetlussüsteemidega? Kas on ette nähtud EL-i tehnilised juhendid või rahastus vastavaks integratsiooniks?</p>	
8.	Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda	<p>Kindlasti toetame muudatuste välja töötamist, mis aitavad liikmesriikide vahelist IT-tehnoloogiliste ebavõrdsust vähendada. Oluline on siinkohal, et õigusruum pakuks tuge, mitte ei looks piiranguid. Oleme nõus, et Eesti on erinevate e-teenuste välja töötamises ja kasutamises Euroopas eesrindlik. Samas Eesti ettevõtjad ja kodanikud soovivad sarnaseid teenuseid kasutada igal pool Euroopa Liidus, seda nii liikmesriikides kui EL-i erinevate institutsioonide menetlusprotsessidel. Detsembri alguses toimunud kohtumisel jäi kõlama välja ütlemine, et ärikukru kaudu pakutavad e-allkirjastamine, e-tembeldamine, ajatembeldamine ja tõendite käsitlemine ei saa olema kasutusel EL-i institutsioonides. Juhul kui see nii jääbki, on määruse eesmärk poolik lahendus.</p> <p>Määruse kohaselt EBW kaudu tehtud toimingud on õiguslikult võrdväärsed paberdokumentide esitamisega. Meil on paljud riigi teenused, nt lubade või toetuste taotlemine, juba suuresti e-keskkonda suunatud. Paberile üleminek on tagasikäik, nõus. Samas on meie valdkonnas, põllumajandussektoris palju vanemaealisi inimesi, kellel on probleeme e-keskkondade kasutamisega ning kes eelistavad paberkandjal toimetamist. Selline võimalus peab olema võimalik edaspidigi ning seetõttu me määruse seda mõtet ka toetame.</p> <p>Suurim küsimus ja probleemkoht on siiski mõjuhinnangu puudumine. Eesti leiab kindlasti palju erinevaid näiteid kui palju e-teenuste, sh eesti.ee, x-tee jmt. välja töötamine, juurutamine ning üleval hoidmine</p>	Teadmiseks võetud

		<p>maksab. Välja käidud 65 tuhat eurot esimesel aastal ja 11 tuhat eurot järgmistel aastatel tundub liialt optimistlik hinnang. Lisaks tuleb arvestada, et juhul kui süsteemid saavad olema eraalgatuslikud ja erasektori poolt hallatavad, siis lisandub teenusele kindlasti mingi maksumus. Kui e-allkirja andmine on täna DigiDoc-s tasuta, siis nt e-arvete keskkondades on tegemist kuutasudega või e-arve koostamise tasuga, sama on pangaülekannete puhul. Summad taolistel teenustel ei pruugi olla suured, kuid kõik e-erasteenused kokkuliites, on kulu juba märgatav. Ma arvan, et neid näited kaustades, saab Eesti poolt mõjuhinnangut oluliselt täiendada.</p>	
9.	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	<p>Kaubanduskoda toetab üldjoontes eelnõu eesmärki vähendada halduskoormust ja lihtsustada piiriülest asjaajamist läbi ühtse digitaalse raamistiku. Tunnustame püüdlust muuta äritegevus andmepõhiseks ja automatiseerituks. Samas juhime tähelepanu mitmetele kriitilistele aspektidele (vt järgmiseid punkte), mis võivad pärssida Eesti ettevõtete konkurentsivõimet ja tekitada põhjendamatu kulusid.</p>	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.2.
		<p>Ühilduvus Eesti olemasolevate digilahendustega. Esmalt on Kaubanduskoja hinnangul uue algatuse raames kriitilise tähtsusega tagada täielik ühilduvus Eesti seniste digitaalsete lahendustega. Eesti on investeerinud märkimisväärselt e-identimise (ID-kaart, Mobiil-ID, Smart-ID) ja äriregistri süsteemidesse. Meie hinnangul on oluline, et uus lahendus ei tohi muuta neid investeeringuid kasutuks ega sundida ettevõtjaid loobuma toimivatest süsteemidest. Mõistame, et paljudes EL liikmesriikides puuduvad täna veel toimivad ja usaldusväärsed digitaalsed lahendused, mistõttu võib ühtne EL standard olla suunatud n-ö keskmisele tasemele. Kaubanduskoda on aga seisukohal, et Eesti ei tohi nii öelda uue regulatsiooni tõttu astuda sammu tagasi. Leiame, et et EL ärikukru tehnilised spetsifikatsioonid peavad võimaldama kiiret ja madalate kuludega liidestamist Eesti riikliku infrastruktuuriga, vältides tehnoloogilist tagasiminekut ja dubleerivaid arenduskulusid.</p>	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1.

		<p>Halduskoormuse ja kulude potentsiaalne kasv.</p> <p>Leiame, et muudatused võivad potentsiaalselt endaga kaasa tuua ka halduskoormuse ja kulude kasvu, võib tekkida oht, et ettevõtjad peavad hakkama ülal pidama kahte paralleelset süsteemi, ühte EL-i siseseks asjaajamiseks ja teist muu maailma jaoks, kus kehtivad/võivad kehtida teised standardid. Leiame ka, et eelnõus toodud implementeerimiskulud on tõenäoliselt alahinnatud, kuna reaalsed IT-arenduse ja personalikulud süsteemide liidestamisel võivad osutuda kordades suuremaks.</p> <p>Digilahenduste juurutamisel tuleb arvestada, et need ei tohi suurendada ettevõtete töökoormust ega kulusid ning andmete reaalajas liikumine ei tohi olla eesmärk omaette, vaid peab ettevõtetele looma reaalselt tajutavat väärtust.</p>	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.5.
10.	Haridus- ja Teadusministeerium	EHIs poole pealt juba implementeerime ja ka hetkel ühena vähestest üle liidu saame lives kasutada SDG lahendust ja kohe ka Europassi võimalusi dokumentide osas. Lisaks, kas palun oleks võimalik, et enne pandaks kasvõi nimetatud initsiatiivid tööle, kui uusi tehakse.	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1.
11.	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	<p>Toetame eelnõu üldeesmärke ja põhimõttelist lähenemist Business Walleti loomisele. Peame oluliseks, et Business Walleti taga toimub reaalaajas andmevahetus.</p> <p><i>Selgitus:</i> Eelnõu eesmärk on vähendada ettevõtjate halduskoormust, lihtsustada piiriüleseid B2G ja B2B protsesse ning luua ühtne digitaalne usaldusraamistik. Business Walleti kontseptsioon loob eelduse, et ettevõtjate õigused, volitused ja põhiandmed on masinloetavalt ja usaldusväärselt kättesaadavad, mis soodustab reaalamajanduse rakendamist.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Vt seletuskirja punkti 5.2. Ärikukru kontseptsioon on vastandlik reaalajas andmevahetusele ja põhineb off-line dokumentide/andmete vahetusel. Reaalajas andmevahetuse nõudmine eeldaks kogu kontseptsiooni hülgamist ja mingi muu asemele pakkumist.</p>

	<p>Toetame Business Wallei miinimumfunktsioonide kehtestamist EL-i tasandil.</p> <p><i>Selgitus:</i> Eelnõus sätestatud miinimumfunktsioonid (sh e-allkirjad ja -templid, ajatemplid, elektroonilised tõendid, volituste haldus, logimine ning andmete ekspordi võimalus) moodustavad vajaliku tehnilise ja õigusliku vundamendi, millele saab ehitada automaatseid aruandlus- ja teenuseprotsesse. Ilma ühtse miinimumtasemeta ei ole võimalik saavutada piiriülest andmete taaskasutust ega protsesside automatiseerimist.</p>	<p>Mitte arvestatud.</p> <p>Miinimumfunktsioonid (e-allkirjad, templid jne.) on juba reguleeritud eIDAS määruses ja eelnõu selles osas midagi ei lisa.</p>
	<p>Me ei saa toetada üheainsa kohustusliku kvalifitseeritud elektroonilise registreeritud kättetoimetamisteenuse (QERDS) määramist kogu ELis.</p> <p><i>Selgitus:</i> Kuigi eelnõu eesmärk tagada ühtne ja usaldusväärne kättetoimetamine on mõistetav, loob ühe teenuse kohustuslik määramine olulise teenuse- ja tururiskide kontsentratsiooni. On oluline vältida teenusepakkuja sõltuvust (vendor lock-in), hinnariski ning innovatsiooni pidurdumist. Eelistatav on lahendus, kus kehtestatakse ühtsed tehnilised ja õiguslikud nõuded ning sertifitseerimismudel, mis võimaldab mitme teenusepakkuja koostoimet.</p>	<p>Arvestatud Vt.5.5.</p> <p>Määrus ei tohiks ette kirjutada kohustuslikke teenuseid ja teenusepakkujaid liikmesriikidele.</p>
	<p>European Digital Directory (EDD) keskne roll vajab täiendavat täpsustamist.</p> <p><i>Selgitus:</i> EDD võib oluliselt lihtsustada ettevõtjate ja asutuste kontaktandmete ning volituste leidmist, kuid eelnõus jääb ebaselgeks andmete ajakohastamise vastutus, uuendussagedus ning teenuse</p>	<p>Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.4.</p>

		töökindluse nõuded. Ilma selgete reegliteta võib EDD muutuda üheks keskseks tõrkepunktiks, mis takistab reaalajas automaatsete lahenduste toimimist.	
		<p>Eestis peab Business Wallet täiendama, mitte dubleerima olemasolevaid digiriigi lahendusi.</p> <p><i>Selgitus:</i> Business Walleti rakendamisel on oluline vältida olukorda, kus ettevõtjatele tekib täiendav paralleelkanal seniste toimivate digitaalsete avaliku sektori teenuste kõrvale. Business Walleti roll Eestis võiks olla eelkõige piiriülese usalduse ja volituste standardiseerija.</p>	Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1.
		<p>Toetame Business Walleti sidumist EUDI, SDG ja BRIS süsteemidega ning peame vajalikuks selle integreerimist ka teiste EL-i digilahendustega, sh eFTI raamistikuga, et tagada lahenduste vaheline sünergia.</p> <p><i>Selgitus:</i> Need lahendused moodustavad EL-i digitaalse ettevõtluskeskkonna põhitaristu. Business Wallet peaks toimima horisontaalse usaldus- ja identiteedikihina, mis võimaldab erinevates EL-i süsteemides kasutada samu identiteete, volitusi ja tõendeid. Süsteemide killustatuse vältimiseks on oluline, et Business Walleti rakendamisel kavandataks teadlikult ühiste komponentide taaskasutust ning toetataks andmete automatiseeritud ja korduvkasutust, sh sektoripõhistes lahendustes nagu eFTI.</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1.</p> <p>Eelnõu ei käsitle sisulisi küsimusi nagu volituste ja tõendite kasutamine ja tunnustamine ega sektoripõhiseid lahendusi.</p>
		Liikmesriigid ei tohiks Business Walleti rakendamisel konkureerida erasektoriga ega piirata erasektori rolli uute lahenduste ja ärimudelite väljatöötamisel.	Osaliselt arvestatud Vt.5.5.

		<p><i>Selgitus:</i> On oluline, et Business Wallei ökosüsteem kujuneks avatud ja turupõhiselt arenevaks. Riigi roll peaks piirduma ühiste reeglite, standardite, õigusliku raamistiku ja usaldusmehhanismide kehtestamisega, mitte lõppkasutajalahenduste või kommertsteenuste pakkumisega, millega erasektor on võimeline konkureerima.</p> <p>Erasektorile peab jääma piisav ruum innovatsiooniks, uute teenuste ja ärimudelite tekkeks (nt ärikukrupõhised finantsteenused). Liigne riiklik sekkumine või riiklike lahenduste eelistamine võib pidurdada investeeringuid, vähendada teenuste mitmekesisust.</p>	Määrus ei tohiks ette kirjutada kohustuslikke teenuseid ja teenusepakkujaid liikmesriikidele.
12.	Transpordiamet	Tõenäoliselt on Transpordiametil olemas tehniline võimekus võtta ärikukkur kasutusele 12 kuu pärast, kui selleks on olemas rahalised vahendid ning detailsem ülesandepüstitus.	Teadmiseks võetud.
		Kui tuleb digikukkur, mida peab aktsepteerima, siis sõidukite registreerimisega seotud vajalikud dokumendid, mida võib digiallkirjastada, peavad olema Transpordiametil töödeldavad, kättesaadavad, aktsepteeritavad, seega ilmselt eeldab ka teatud arendusi, sellekohast eelarvet jne ning on Transpordiameti üleselt kasutusele võetav, kui jõustub.	Teadmiseks võetud.
		Ärikukru idee on hea, kuid tundub ebamõistlik anda "European Business Wallet" rakenduse tegemine erakätesse. Seetõttu on palju teenusepakkujaid ja siis muutub ametiasutustel keeruliseks erinevatest kohtadest dokumentide leidmine. Samuti järelevalve tegemine erasektori, eriti piiriülese juhtumite korral on keeruline. Süsteem peaks olema EL Komisjoni hallata.	Teadmiseks võetud.

13.	Siseministeerium	<p>Algatus on suunatud juriidiliste isikute e-ID raamistiku loomisele ja puutumus SIM haldusalasse kuuluva identiteedihaldusega on kaudne, sest nõuetekohane isikutuvastus ja identiteedihaldus peab olema tagatud enne st füüsilisele isikule eID-vahendi väljaandmisel, mida võidakse kasutada EL ärikukru funktsionaalsustele ligipääsuks. Samuti ei koguta SIM haldusalas andmeid, mis võimaldaksid tuvastada füüsilise isiku seotust juriidilise isikuga.</p> <p>Märgin, et nii lühikese ajaga põhjendatud seisukohti kujundada ei jõua, aga jagan siiski mõningaid oma tähelepanekuid:</p> <p>1. EL ärikukru oluliseks osaks on volitatud esindajate (authorised representatives) määramine ja haldus. Volitamise süsteem ja reeglistik füüsilise isiku volitamiseks võiks arvestada ka isikusamasuse kontrollimise võimaluste ja vajadusega.</p> <p>2. Eestis on kasutusel e-identimise skeemid, mille usaldusväärsuse tase on „kõrge“. EL ärikukru algatusega oleks lubatud ligipääs ärikukrutele ka e-identimise skeemiga, mille tase on „märkimisväärne“. Selline järeleandmine usaldusväärsuse tasemes peab olema Eestis väga hästi põhjendatud, eriti kui reguleeritakse ettevõtlusega seotut.</p> <p>3. EL ärikukru algatus näeb ette selle ulatusliku koostalitusvõimet füüsilise isiku digikukruga, mille tagamist toetamiseks peaks olema võimalikult põhjalikud spetsifikatsioonid.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Juhime tähelepanu, et ärikukkur on digivahend ja seda ei tohi segamini ajada volituste tunnustamisega. Viimane ei ole algatuse skoobis.</p>
14.	Haridus ja Teadusministeerium	<p>Siit ilmneb oluline halduskoormuslik mõju haridus- ja teadusasutustele. Loodan, et saate neid mõtteid omalt poolt vastavalt vajadusele (mõjude analüüsi osas?) seletuskirja integreerida.</p>	<p>Arvestatud. Vt seletuskirja punkti 5.1, 5.5.</p>

		<ol style="list-style-type: none"> 1. Avaliku sektori asutustele tekib kohustus EBW-d aktsepteerida - HTM haldusalasse kuuluvad asutused (sh koolid/ülikoolid) on samuti avaliku sektori asutused, mis tähendab, et kohustus ei jää “ministeeriumide tasemele”, vaid laieneb kogu haldusalale. 2. Avaliku sektori asutused peavad ise omama EBW-d ja kasutama turvalist sidekanalit- See tähendab sisuliselt, et iga kool/ülikool/teadusasutus peaks: hankima teenuse (erasektorilt), looma liidestused, ümber tegema protsessid, sh dokumendivahetus ja aruandlus. 3. Kõik siseriiklikud avaliku sektori asutused peavad ärikukurt omama - Just siit tuleb meie haldusalal on ka koolid → koormus kasvab. 4. Komisjoni ettepanek: arendab erasektor, riigi kanda liidestus- ja koolituskulud + teenuse soetamine - See tähendab haridussektoris: tekib paralleelne dokumentide/teadete kanal, tekivad topeltprotsessid (EBW + olemasolev), kasvab auditikoormus (“näita, et täitsid nõudeid”). 5. Kohad, mis mõjutavad haridussektorit läbi „majandusosaliste” / ettevõtluse / teaduse. Haridussektoris on neid olukordi palju: toetused (projektid, aruandlus), teenuste hangete dokumenteerimine, akrediteerimine/protsessid, teadusrahastuse aruandlus. <p>Kokkuvõtteks : Dokument sisaldab mitut selget kohta, mis tekitavad haridussektorile mõju, kuna EBW kohustused laienevad kõigile avaliku sektori asutustele (sh koolid, ülikoolid ja teadusasutused), nõudes neil EBW omamist, aktsepteerimist ja turvaliste kanalite kasutamist, millega</p>	
--	--	--	--

		kaasnevad märkimisväärsed liidestus-, koolitus- ja teenuse soetamise kulud ning risk paralleelsüsteemide tekkeks.	
15.	Kliimaministeerium	<p>Meie ekspertidelt tuli palve, et kas seletuskirja oleks võimalik täiendada mõne konkreetse Eesti IT-teenuse näitega, et mida ärikukru regulatsioon sellele kaasa tooks (nt arendus- ja liidestuskulud, muudatused äriprotsessides)?</p> <p>Seisukohtade osas on kindlasti tervitatav, et Eesti ei toeta eraldi ärikukru loomist ja toetab olemasolevate lahenduste maksimaalset ärakasutamist.</p>	<p>Osaliselt arvestatud, vt. 5.1.</p> <p>Väga konkreetseid ja selgeid kasutusjuhte ei ole Komisjon täna välja toonud.</p>
16.	Välisministeerium	<p>Selle seletuskirjas on viidatud vajadusele luua jälgitavuse ja turvalisuse tagamiseks ettevõtetele suhtlemiseks usaldusväärne standardiseeritud kanal.</p> <p>Oluline on tagada, et kukkur vastab sellele nõudele ja et kukru kasutamine ei võimalda sanktsioonidest kõrvale hiilida ega muud seadusevastast tegevust.</p> <p>Algatuses käsitletakse rahvusvahelist koostööd, küberohte ja standardite levitamist, seega mõjutab see enam kui ainult EL siseturgu.</p> <p>Ärikukrul oleks ka laialdane diplomaatiline mõõde, näiteks kaubandus- või koostöölepingutele (EL- USA digipartnerlus, EL-Aasia koostöö).</p> <p>Ärikukkur võib olla ka tööriist, mis lihtsustab kolmandate riikide ettevõtete osalemist EL turul, näiteks sertifikaatide, tolliandmete või litsentside digitaalse vahetuse kaudu.</p>	Teadmiseks võetud.

	<p>Samaaegselt on küberjulgeoleku aspektist oluline, et EL süsteemidel ei ole turvaauke, mis ohustaks EL kriitilisi süsteeme.</p> <p>Välisministeeriumi arvates on oluline ärikukru arendamisel võimaldada selle kasutamist ka saatkondades ja konsulaatides suhtluseks Euroopa Liidus tegutsevate ettevõtetega ja võimalusel ka kolmanda, sealhulgas asukohariigi ettevõtetega.</p> <p>Selle tagamiseks peab väga hoolikalt sõnastama artiklid 17 ja 18, mis käsitlevad välisriike ja välisettevõtteid.</p>	
--	--	--

Kliimaministeerium ja Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT) andsid teada, et neil kommentaare ega ettepanekuid algatusele ei ole. **Kliimaministeerium** edastas 30.12.2025 oma kommentaari seletuskirja mustandi täienduse osas.